

8. 1. 2016

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Výkon funkce člena orgánu kapitálové společnosti - bezplatný či nikoli?

Nová právní úprava odměňování členů orgánů kapitálových společností dle zákona o obchodních korporacích[1] přinesla nejenom do teorie, ale i do praxe zásadní otázku. Je výkon funkce člena orgánu kapitálové společnosti v té či oné situaci bezplatný či úplatný?

▣ ▣ ▣ **HOLEC, ZUSKA
& PARTNEŘI**

ADVOKÁTI | ATTORNEYS | RECHTSANWÄLTE

V mnoha případech, a to i za dosti rozdílných okolností, tuto otázku vyvolává zejména ustanovení § 59 odst. 3 ZOK. Formuluje totiž nevyvratitelnou domněnku bezplatnosti výkonu funkce pro případy, kdy odměňování není ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno v souladu s tímto zákonem.

Vymezení problému

Otázku o úplatnosti či bezplatnosti výkonu funkce člena orgánu kapitálové společnosti, tedy společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti, může vyvolat jistě nikoli zcela výjimečná situace, kdy jak na straně kapitálové společnosti, tak na straně člena jejího orgánu existuje vůle funkci honorovat, strany jsou na výši odměny domluvené, jediný společník, případně všichni společníci dané společnosti s poskytováním odměny v domluvené výši souhlasí, nicméně žádná ze zúčastněných osob není natolik právně obezřetná či zdatná, aby byla ohledně otázky odměňování člena orgánu uzavřena písemná smlouva o výkonu funkce, navíc doložitelně schválená nejvyšším orgánem společnosti. Je tedy v této situaci výkon funkce dotčeného člena orgánu opravdu bezplatný? Z povšechného výkladu ustanovení § 59 odst. 2 a odst. 3 ZOK by se mohlo zdát, že tomu tak je, tudíž že odměna je v popsané situaci poskytnuta dotčenému členovi orgánu neoprávněně a tento by měl získané plnění společnosti vrátit z titulu bezdůvodného obohacení. Odstavec 2 citovaného paragrafu totiž stanoví pro kapitálové společnosti povinnost smlouvu o výkonu funkce sjednat v písemné formě a poté pro tuto smlouvu získat souhlas nejvyššího orgánu společnosti, tedy v zásadě valné hromady nebo jediného společníka[2]. Odstavec 3 pak nekompromisně formuluje bezplatnost výkonu funkce pro případy, kdy odměňování není sjednáno ve smlouvě o výkonu funkce v souladu se ZOK. Navzdory zdánlivě jednoznačnému řešení otázky se autorky článku domnívají, že z komplexního výkladu zákona plynou indicie, které naznačují závěr jiný. Dle něj by poskytnutá odměna neměla být neoprávněným plněním.

Odměna v případě neuzavření smlouvy o výkonu funkce

První indicií, která podporuje závěr o oprávněnosti odměny vyplacené členovi orgánu kapitálové společnosti (pro případy neuzavření smlouvy o výkonu funkce), je jazykový výklad odstavce 3 § 59 ZOK. Formulace „není-li odměňování ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno v souladu s tímto zákonem“ totiž s ohledem na použitou větnou skladbu svědčí závěru, že ustanovení míří spíše na

případy ujednání odměny ve smlouvě o výkonu funkce v rozporu se zákonem, než-li na případy nesjednání smlouvy o výkonu funkce jako takové. Chtěl-li by zákonodárce zahrnout pod působnost domněnky bezplatnosti výkonu funkce i případy neuzavřených smluv, učinil by tak výslovně.

K prezentovanému výkladu se přiklání i část odborné literatury. Například doc. JUDr. Ivana Štenglová v komentáři k ZOK uvádí, že domněnka bezplatnosti se vedle případů podle § 59 odst. 4 ZOK neuplatní „ani tehdy, nebude-li smlouva o výkonu funkce sjednána vůbec, aniž by k tomu došlo pro překážky na straně obchodní korporace“[3]. Lze dovodit, že tak usuzuje z výkladu ust. § 59 odst. 1 ZOK, který pro vztah mezi společností a členem jejího orgánu stanoví přiměřené použití právní úpravy příkazu v občanském zákoníku[4]. Z něj totiž „plyne zejména použití úpravy odměňování, úhrady výloh a úhrady škod vzniklých členu orgánu v souvislosti s výkonem funkce“[5], [6].

Na základě uvedeného se autorky domnívají, že pokud není mezi kapitálovou společností a členem jejího orgánu uzavřena písemná smlouva o výkonu funkce, je člen orgánu společnosti oprávněn minimálně k obdržení odměny ve výši obvyklé (§ 59 odst. 4 ZOK nebo § 2438 odst. 1 OZ). V tomto rozsahu nemůže být vyplacená odměna bezdůvodným obohacením. Příznivé důsledky uvedeného výkladu lze pak vztáhnout na situaci definovanou v úvodu článku za předpokladu, že je chápána jako situace, kdy smlouva o výkonu funkce mezi společností a členem jejího orgánu vlastně uzavřena nebyla, a dohoda o výši odměny byla pouze vzájemným ujištěním zúčastněných osob o tom, co chápou pod pojmem obvyklá odměna. Vymezenou situaci lze ovšem chápat i tak, že ústní dohoda o výši odměny mezi členem orgánu a společností akceptovaná společníky je parciální smlouvou o výkonu funkce, upravující pouze otázku odměňování, která má ústní formu. K tomu viz dále.

Odměna v případě smlouvy o výkonu funkce v ústní formě

Závěr o oprávněnosti vyplacené odměny lze obhájit i pro případy, kdy dovozujeme, že smlouva o výkonu funkce existuje, má však ústní, nikoli písemnou formu. K danému závěru vede argumentace, že chybí-li právnímu jednání zákonem vyžadovaná forma, je takové právní jednání dle ust. § 582 odst. 1 OZ neplatné (ledaže strany vadu dodatečně zhojí). Jelikož nedodržení písemné formy u smlouvy o výkonu funkce zároveň nepředstavuje porušení zákona, které by zjevně narušovalo veřejný pořádek (§ 588 OZ), je ústní smlouva o výkonu funkce pouze relativně neplatným právním jednáním[7]. Nenamítne-li neplatnost kapitálová společnost ani člen jejího orgánu, odměna poskytnutá členovi orgánu v domluvené výši představuje oprávněné plnění. Opačný výklad (spojující nedostatek formy právního jednání se sankcí v podobě bezplatnosti výkonu funkce) by byl absurdní a zcela nepřiměřený vzniklé situaci a také v rozporu s účelem právní úpravy a úmyslem zákonodárce. Obdobně lze argumentovat i pro případy, že není doložitelný souhlas nejvyššího orgánu společnosti se smlouvou o výkonu funkce. „Absence“ daného souhlasu totiž rovněž zakládá pouze relativní neplatnost dotčeného právního jednání (§ 48 ZOK).

Účel právní úpravy a úmysl zákonodárce

Výše uvedené závěry o oprávněnosti odměny poskytnuté členovi orgánu kapitálové společnosti navzdory neexistenci bezvadné smlouvy o výkonu funkce výrazně podporuje systematický a teleologický výklad předmětné právní úpravy. Z ustanovení § 59 odst. 4 a § 61 odst. 1 ZOK vyplývá, že dominantním účelem úpravy domněnky bezplatnosti je ochrana kapitálové společnosti a jejích společníků před neoprávněným obohacováním se členů jejich orgánů na úkor této společnosti. Domněnka bezplatnosti se totiž nepoužije na případy, kdy důvod neexistence bezvadné smlouvy o výkonu funkce nebo bezvadného ujednání o odměně za výkon funkce spočívá na straně společnosti. Dle § 61 odst. 1 ZOK na druhou stranu platí, že na jiné plnění, než plynoucí z právního předpisu, smlouvy o výkonu funkce nebo vnitřního předpisu společnosti má člen orgánu právo pouze za podmínky, že s tím souhlasí orgán, který schvaluje smlouvu o výkonu funkce, a že se k tomu vyjádřil kontrolní orgán, byl-li zřízen. Uvedené jenom potvrzuje, že úkolem správného nastavení systému

odměňování je zejména odstranit diskrepance mezi zájmy společnosti a jednotlivého člena orgánu, pomoci vyřešit problémy zmocnění a snížit možný oportunismus ze strany člena orgánu[8]. Když se navíc zohlední úmysl zákonodárce, který dle svých slov zamýšlel zakomponovat do právní úpravy odměňování motivační prvek, který by pobízel zúčastněné ke sjednání odměny přesně a předem[9], nelze přisvědčit názoru prosazujícímu kategoricky bezplatnost výkonu funkce za každé situace, kdy neexistuje bezvadné ujednání o odměně. Nakonec, zákonná úprava by měla jistě obsahovat prvek spravedlnosti a respektovat princip právní jistoty, důvodného očekávání a ochrany dobré víry a chránit svobodu vůle subjektů, na kterou je v rekodifikovaném soukromém právu kladen takový důraz. Uvedené by rozhodně popřel výklad, který by navzdory existenci dohody stran a souhlasu společníků dovozoval bezplatnost výkonu funkce člena orgánu, který vynakládá čas, nemalé úsilí a je zatížen nemalou odpovědností, a tedy který by mu odepíral odpovídající právo za plnění poskytnuté společnosti.

Závěr

S ohledem na prezentovanou argumentaci nelze než uzavřít, že případ, kdy v kapitálové společnosti neexistuje písemná smlouva o výkonu funkce schválená příslušným orgánem společnosti, avšak společnost a člen orgánu mají ústně domluvenou výši odměny za výkon funkce a společníci s domluvou souhlasí, nelze vykládat jako případ, kdy je výkon funkce bezplatný a vyplacená odměna je neoprávněným plněním. Lze jenom doufat, že orgány příslušné v jednotlivých případech k výkladu předmětných ustanovení budou nahlížet na situaci stejně rozumným úhlem pohledu.

Mgr. Iva Valová,
advokátka

JUDr. Michaela Mackovičová

[HOLEC, ZUSKA & Partneri advokáti](#)

Palác Anděl
Radlická 1c/3185
150 00 Praha 5

Tel.: +420 296 325 235

Fax: +420 296 325 240

e-mail: recepce@holec-advokati.cz

[1] Zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Dále v textu také jako „ZOK“.

[2] Odchylnka platí pro akciové společnosti, které využily možnosti přenést právo volby členů představenstva na dozorčí radu. V tomto modelu je do působnosti dozorčí rady zahrnuto i schvalování smluv o výkonu funkce uzavíraných s členy představenstva (§ 438 odst. 2 ZOK). V

akciových společnostech s monistickým modelem řízení pak smlouvu o výkonu funkce statutárního ředitele coby statutárního orgánu schvaluje správní rada.

[3] I. Štenglová in Štenglová, I.; Havel, B.; Cileček, F.; Kuhn, P.; Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 152.

[4] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník. Dále v textu jako „OZ“.

[5] I. Štenglová in Štenglová, I.; Havel, B.; Cileček, F.; Kuhn, P.; Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 151.

[6] Pro úplnost je nezbytné uvést, že v odborné literatuře se objevují i názory, že výkon funkce člena orgánu je bezplatný i v případě, že smlouva o výkonu funkce není sjednána vůbec a důvod nespočívá v překážce na straně kapitálové společnosti, jak předpokládá § 59 odst. 4 ZOK (J. Lasák in: Lasák; Pokorná; Čáp; Doležil a kol. Zákon o obchodních korporacích – komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, k § 59). I vzhledem k absenci argumentace pro tento názor se autorky přiklání k opačnému výkladu.

[7] Lasák; Pokorná; Čáp; Doležil a kol. Zákon o obchodních korporacích – komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, k § 59.

[8] Kvačková, R. Několik otazníků nové právní úpravy odměňování volených členů orgánů akciových společností. Bulletin advokacie 10/2014, str. 26.

[9] Důvodová zpráva k ZOK, str. 25. Zvolené řešení v podobě nevyvratitelné domněnky bezplatnosti výkonu funkce není přiměřené sledovanému úmyslu, dokonce lze říci, že je v přímém rozporu s mezinárodními doporučeními v oblasti odměňování (Kvačková, R. Několik otazníků nové právní úpravy odměňování volených členů orgánů akciových společností.).

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)